

Medlemsbladet Nr 38, november 2023.

Avsändare: Norrbottens Spelmansförbund, c/o Birger Grahn, Stenudden 3A, 97594 Luleå.

Ordföranden har ordet:

Vintern står för dörren och vi lägger en fullmatad sommar bakom oss med spelmansstämmor, kurser och mycket annat som ger gott hopp för framtiden.

Dock finns det orosmoln på himlen.

Regeringen har beslutat att skära ner på anslagen till studieförbunden vilket naturligtvis kommer att få konsekvenser för oss kulturutövare.

Studieförbundet Kulturens meddelade tidigare i höstas att de lägger ner all statsbidragsberättigad verksamhet vilket i första hand inte påverkar oss i Norrbottens Spelmansförbund då vi inte hade ett direkt samarbete med Kulturens men det återstår att se hur de minskade anslagen kommer att påverka vår egen verksamhet.

I ekonomiskt besvärliga tider behöver alla dra sitt strå till stacken såklart men då den ideella kulturen redan har haft tuffa tider vad gäller ekonomiskt stöd så blir det såklart inte enklare av detta.

Ett bra sätt att stötta folkmusiken i Sverige är att faktiskt besöka konserter, spelmansstämmor, festivaler men även köpa skivor och anordna kurser där yrkesutövande musiker har en chans att få en inkomst.

Stellan Backman

Årets Pitefolk innehåller ett fullspäckat program med folkmusik, musikteater, allspel och dans.

I våra huvudakter bjuder internationella och lokala artister på allt från jojk till ukrainsk kosackdans och emigrantvisor.

Tre folkhögskolor bidrar med musikalisk glädje. Ta med ditt instrument och var med i gemensamt jam. Blir du hungrig kan du smaka samisk streetfood och släcka törsten i festivalpuben.

FREDAG 24 NOVEMBER

Invigning
19.00 Aulan

Kon flyger
20.00 Aulan

Lars Ante Kuhmunen
21.00 Foajén

Tzeitel
22.00 Aulan

Framnäs Folklore ensemble
23.00 Foajén

LÖRDAG 25 NOVEMBER

10:00 -12:00 Workshop för ungdomar
med Riksspelman Daniel Nyström

Familjeföreställning: Den förbjudna skogen
14.00 Lilla salongen

Wästerbottn folkband
15.00 Aulan

Dans med Kadrell'n
16.00 Foajén

Birkafolk
17.15 Foajén

Kapellsfolk
18.00 Aulan

Framnäsfolk
19.00 Foajén

Ukrainian Village Orchestra
20.00 Aulan

Quilty
21.30 Foajén

Mer info. www.framnas.nu/pitefolk

Här återges ett stycke ur boken ”Den samiska folkmusiken” av jojksamlaren Karl Tirén. Boken var först utgiven på tyska (!) 1942, och har nu (2022) kommit ut på svenska.

Boken är på 335 sidor och återger 563 jojkar som Karl Tirén insamlade och upptecknade under åren 1911-1915. /BG

LAPP-NILS, ETT MUSIKALISKT GENI!

De musikbegåvade jämtarna som alltid föraktat de jojkningsde hört av lapparna, kom i stor förundran, då en man från detta enligt deras åsikt omusikaliska folk framträdde och överträffade alla deras berömda spelmän genom sin originalitet och fantasirikedom.

Fast det knappt är en mansålder sedan denne man – Lapp-Nils kallad – dog, har det uppstått en mängd sagolika berättelser om honom. Vem har inte bland jämtspelmännen hört »hur hela stugan rungade i takt med hans spel«. Hur man på Borgmarknaden i Oviken (Borgen är namn på den by, där marknad hållits) genom ett fönster såg, att eldkolen dansade ringdans i den öppna spisen, då Lapp-Nils kommit i tagen, hur spelmän som vågade taga upp tävlan i fiolspel med honom, finga kramp i fingrarna, när de försökte efterlikna hans drillar och figurer?

Yrkesfiolister som iakttagit hans spelsätt, har försäkrat för mig att han höll både fiol och stråke precis som [Henryk] Wieniawski, denne 1800-talets »fiolkung«. Ändock var Lapp-Nils bara självlärd, men han besatt något suggestivt, magiskt bredvid spelet som ingen mäktat ta efter.

Son av sockenlappen Jonas i Fernbergstorpet föddes Nils år 1804 i Hallen. Han beskrivs såsom en ytterst anspråkslös, beskedlig och god man som ej gjorde någon för när. Modern var en så kallad fattiglapp som levde på allmosor och vandrade omkring i socknarna, troget åtföljd av sonen ännu intill sena ålderdomen.

Men då denne redan vid unga år kommit över en fiol, fyllde han alla tomma stunder med ideliga fantasier på sitt instrument.

Att härma andras spel blev snart en leksak för honom. Då han utvecklat sitt spel, blev det spelmännens tur att söka efterlikna honom. På detta sätt bildade han skola. På alla håll där Lapp-Nils vandrade fram anlidades han på bröllop och dansaftnar.

I jämthäftet av Svenska låtar återfinns åtskilliga polskor och låtar som härstammar från honom. Men det har övergått till mani bland spelmännen i hans provins att kalla sina bästa låtar för »Lapp-Nils-låtar«.

Dessa deras uppgifter bör under alla förhållanden mottas med varsamhet, om ej misstro, ty även LappNils hade en viss begränsad stil som fått sin färg av lapparnas jojkningsde, där glid och dubbelglid utvecklats till att bli rena förslag och efterslag. Sålunda förete dessa en instrumental utveckling av de glid som förekommer i vokalmusiken-jojkningsde. Att återge gliden på fiol är förenat med större svårighet än att förvandla dem till förslagstoner utan glid.

Då Lapp-Nils från början lärde sig allt annat än lapska låtar, nämligen svenska och norska danslåtar, utvecklade han småningom ur dessa en egenartad stil med åtskilliga lapska drag.

Sålunda förekom ofta vissa sammankedjade figurer utan vilopunkter liksom i jojkningen. Sluttonen som var obligatorisk för danslåtarna, verkade stundom abrupt och omotiverad (se polskan nr 1 och 3 i jämthäftet av Svenska låtar). Men slutligen nådde han fram till en för de musikaliska jämtarnas smak fullt tillfredsställande periodbildning och omväxling i melodiskt avseende.

Karakteristiskt för hans låtar är den flytande naturliga omväxlingen av åttandedelar och trioler. Upptecknaren har ofta feltecknat dessa så kallade Lapp-Nils-trioler med förlängning av första tonen (1). Det är inom denna typ av danslåtar som Lapp-Nils fått så många efterföljare att han med skäl anses vara en föregångsman inom jämtländska folkmusiken. Vid skapandet av nya låtar var hans rika fantasi outtömlig. Hörde han någon återge dessa, sägs han ha varierat och ändrat dem ända till oigenkännlighet.

Under mina pojkar hörde jag många äkta Lapp-Nils-låtar och kunde ej undgå att iakttaga deras egenart i jämförelse med jämt och hälsingelåtar. Av erfarenheterna från denna tid härleder sig dessa reflexioner. Att numera, sedan en mängd av dessa tillskrivits Lapp-Nils, skilja de äkta från de nyare av hans skola, kan jag inte åta mig. Kännare av vår folkmusik, såsom avlidne samlaren av Svenska låtar, Nils Andersson, med flera har dock försäkrat att hans låtar oavsett det framstående virtuosmässiga spelsättet utgör de mest raffinerade som finns inom hela Sveriges folkmusik.

Av en ångermanländska, Lotten Lind, född i Långsele 1886, uppgavs att Lapp-Nils skulle ha färdats i affärer även i Ådalslandets västra och Västerbottens södra socknar, där han alltjämt anlätades som spelman. En gång råkade han då ut för avundsjuka konkurrenter som under ruset slog honom i golvet och trampade på hans bröst. Därav fick han en lungsjukdom som sakta, men obevekligt förde honom till dödsbädden. (I Svenska låtar uppges han ha dött av kallbrand.) Han dog år 1870 och ligger begravd i Offerdal.

Med hänsyn till allt som relaterats om lapparnas musik är det fullt förklarligt att från detta folk som ägt så rika musikaliska skatter som i livlig fantasi tonmålat allt i den omgivande naturen och som av naturnödvändighet med sin joikning givit form åt alla sina känsloutbrott i sorg och glädje, skulle en gång en sådan genialisk spelman och musiker som Lapp-Nils framträda. I sin ovetenhet har lapparna i honom fått en representant som framtingat respekt och beundran för manifestationer av den musikaliska begåvning som länge slumrat och tillbakahållits hos det i flera avseenden underskattade naturfolket.

1 Många spelmän har missuppfattat dessa så kallade Lapp-Nils-trioler och förlängt första tonen så att upptecknare vilseletts att teckna dem.

Ritas

i stället för

Workshop och folkispub på Kajman i Piteå

Klyv-Olle lärde ut en fin polska.

Lördagen den 21/10 så hölls det workshop med efterföljande folkmusikpub på Kajman i Piteå.

Olle Lindroth (Klyv-Olle) startade workshopen och sedan övertog Markus Sundqvist stafettpippen. Avslutade gjorde Sanna Eriksson som lärde ut fina varianter på välkända folksånger.

Folkispubarna på Kajman är alltid trevliga och maten går inte heller av för hackor.

Foton: Stellan Backman

Markus Sundqvist lärde oss en irländsk låt.

Sanna Eriksson höll sångkurs.

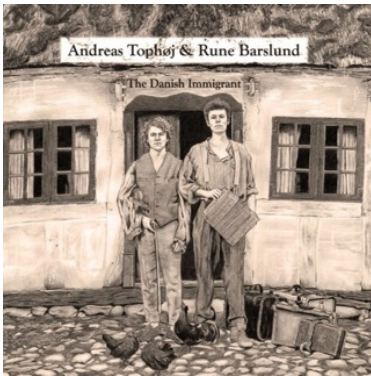
Workshop hos Norrbottensmusiken:

Den 7 september så anordnade Norrbottensmusiken workshop med Emilia Amper och Nadin Al Khalidi. Vi höll till i Norrbottensmusikens lokaler på Kulturens Hus i Luleå och Emilia och Nadin lärde ut svängiga låtar och vi fick jobba mycket med rytmisering och improvisation. Tack till Johan Englund på Norrbottensmusiken som ordnade allt så fint!

Foto: Stellan Backman

Skivtips och nyllyssnat:

Andreas Tophøj & Rune Barslund

The Danish Immigrant

2014

Dansk kvalitet så det bara skvätter om det! Andreas Tophøj och Rune Barslund är en duo som gjort sig kända för sitt fina spel och sitt säregna sätt att sätta skandinavisk stämpel på musik från världens olika hörn. På The Danish Immigrant så är de Irländska influencerna tydliga och samtliga 5 spår är egenkomponerade. Det är välspelat och friskt och duon får på det här albumet hjälp av gitarristen Rasmus Zeeberg som lägger otroligt välavvägt komp till Andreas och Runes melodier. Ståpåls!

The Sonet Folk Series

Folk Tunes From Västerbotten

1982

En till synes blygsam och anonym skiva med blandad folkmusik från Västerbottens inland men den är ett måste att ha med i spellistan. Många stora "klassiker" finns med här som vi idag hör på många buskspel. The Sonet Folk Series gav ut folkmusik från stora delar av Sverige och på detta album är länet representerat av den tidens mest aktiva spelmannslag och en och annan soloartist som tex Sören Johansson.

Ulrika Bodén Band

Kärlekssånger

2014

Välkända folksångerskan Ulrika Boden släppte detta album 2014 ackompanjerad av ett helt batteri med kompetenta musiker. Vad sägs om Mia Marin, Emma Ahlberg, Mattias Perez, Petter Berndalen med flera. Ulrikas röst är självklar och alldeles ljuvlig för det utvalda låtmaterialet. Blandningen är väl avvägd och blir aldrig mesig eller långtråkig. Bandet bidrar med en härlig ljudbild som gör den här skivan väl njutbar i mörka vinterkvällar!

LISAS

Etiam

2023

Rykande färskt från Lisa Rydberg och Lisa Långbacka. Det är snyggt och välspelat men tyvärr en aning onyanserat. Enstaka spår och särskilt "Brudfärd" har en melodi som bär sig själva men i övrigt så hade jag gärna sett fler variationer i tempo och arrangemang. Troligen har varje låt en personlig betydelse för de bägge Lisorna och tjänar nog på en bra presentation på en livescen. För trötta och stressade öron så är detta album absolut en "Lisa" för själen och kanske är det gott nog så.

Råneskolans spelmanslag

Från och med höstterminen ingår den yngre gruppen av Råneskolans spelmanslag i Luleå kulturskolas utbud. För närvarande är det 10 ungdomar (från åk 4-9) som deltar på spelträningarna under skoltid. Repertoaren byggs på med nya låtar och sättningen består i dagsläget av dragspel, durspel, cello, gitarr, piano och trummor.

På söndagskvällarna träffas det äldre spelmanslaget som vanligt. Här är det lite varierat antal på repetitionerna men i dagsläget är det 7 ungdomar som är med i gänget.

Kalix Kulturskolas spelmanslag

Nu är vi igång med ett spelmanslag i Kalix. Första träffen har gått av stapeln och fyra deltagare var med vid första tillfället. Verksamheten riktar sig till spelsugna ungdomar från åk4 och uppåt. Vi träffas på tisdagar kl 18:30-19:30 i Kulturskolans lokaler i Kalix.

/Daniel Nyström

Bli medlem i

Norrbottens Spelmansförbund

Som medlem i Spelmansförbundet får du genom vårt Medlemsblad lokal information om vad som händer inom folkmusikens område i Norrbotten (och till viss del även i Västerbotten).

Du blir också automatiskt ansluten till Sveriges Spelmans Riksförbund (SSR) och får tidningen Spelmannen från riksförbundet, SSR. Ytterligare förmåner är att du ofta får rabatt på de kurser som vi är medarrangörer till och att du förmånligt kan försäkra ditt/dina instrument hos Folksam genom oss. Kontakta kassören eller läs på hemsidan: www.bdfolkmusik.se för mer info om dessa förmåner.

Så här blir du medlem: Betala in medlemsavgiften till nedanstående bankgiro-nummer och skriv namnet i meddelandet. Skicka också ett mail eller SMS till kassören direkt och tala om att du betalat och vem/vilka det gäller. Nya medlemmar måste meddela både postadress och mail-adress (om sådan finns) till kassören för att kunna få utskick av tidningarna.

Medlemsavgifter: Vuxen 200 kr. Barn och ungdom upp till 18 år 100 kr.

Spelträff hos Per i Avan

Traditionsenligt inbjöd Per Stenelund till spelträff i sitt hem i Avan, den 11 november. Som vanligt var det en hel del dragspel, men speciellt detta år var att det kom så många med stråkinstrument, - jag räknade till 10 fioler och 2 nyckelharpor.

Vi spelade en del tillsammans med dragspelarna i köket, och fick sedan vår egen "spelhåla" i kammaren på övre våningen, där vi bland annat kunde öva på en del av de norrbottenlåtar som Einar Råberg gjort orkesterarrangemang till (se låthäftet med låtar efter Mårtis-Johan och N.A. Öberg). Som vanligt kunde spelmännen komma och gå efter behag, och det serverades soppa till lunch och fika, när sug i magen gjorde sig påmint.

/Birger

Ingen dager synes än

JULENS SÅNGER, MUSIK OCH BERÄTTELSER I FOLKLIG TRADITION

Micke Forsberg: Sång, gitarr, moraharpa, vevlira, fiol & mungiga
Mats Nordström: Sång, fiol, mandolin & cello | Gunilla Andersson: Sång & rytminstrument

LÖRDAGSPUB MED LIVEMUSIK!

FRI ENTRÉ	MAT & BAR!	9 DEC 18.00	KAJMAN FINNS PÅ RÅDHUSTORGET I PITEÅ!	
------------------	---------------------------	------------------------	--	---

Jultallrik med livemusik

Extrasittning OBS förbokning!

LINN KÄRLIND
KLARINETT
GITARR

SANNA ERIKSSON
FIOL & SÅNG

ELVIRA SEGER
SAXOFON, SÅNG & PIANO

MARKUS SUNDQVIST
DRAGSPEL & CONSERTINA

26 november 13.00

Hottur Pottur spelar traditionella jullåtar i folkton. Vi serverar en lækker vegansk jultallrik med god dryck och en smarrig efterrätt.

Förbokning krävs
Boka redan nu på kajmanpite@gmail.com

Spelledare i Kukkolaforseen

Arvid Staaf,
Västerbotten, Sverige

Samuel Lundström
Norrbotten, Sverige

Kaisa Ristiluoma
Finska Lappland
Finland.

Osmo Hakosalo
Norra Österbotten
Finland

Daniel Wikslund Norrbotten, Sverige

Rällä Uleåborg Fre 24/5 kl 19,00

Triakel Lör 25/5 kl 19.00
Hälsingland, Jämtland

*”Vi trivs tillsammans med
folkmusik i Nordkalotten”*

GRÄNSLÖS FOLK- OCH VÄRLDSMUSIK ÖVER ALLA GRÄNSER I KUKKOLAFORSEN

Fre 24- Sön 26 maj 2024

Spelledare i Kukkolaforseen

Einar Fosse Tromsø Norge

Program i Kukkolaforseen Konsserter, dans för allmänheten

Fredag 24 Maj

- * kl 19.00 Musikgruppen Rällä, Dans
  - * kl 20.00 Kaisa Ristiluoma-dragspel
  - * kl 20.30 Svensk folkmusik
  - * kl 21.00 Norsk folkmusik
  - * kl 21.30 Allmän dans, Allspel
  - * kl 01.00 Restaurangen stänger
- Inträde 100 kr

Lördag 25 Maj

- * kl 16.15 Kommunrådet
Nina Waara-Välkomst tal
  - * kl 16.30 Kulturskolan
  - * kl 17.00 Middag för alla
  - * kl 18.00 ICH-North presentation
  - * kl 18.30 I Fäälän musik, Lappfjärd
  - * kl 19.00 Triakel
  - * kl 20.00 Daniel & Samuel
  - * kl 20.30 Rällä till dans
  - * kl 21.00 Allmän dans, All spel
  - * kl 01.00 Restaurangen stänger
- * Inträde 200 kr

Hur hittar jag till Kukkolaforseen?

Kukkolaforseen Turist & Konferens
anläggning finns i byn Kukkola.
Från Haparanda 14,3 km norrut efter
riksväg 99. Riksväg 99 följer
Torneälv på höger sida av vägen.

Kukkolaforseen skylten vid infarten

I Fäälän från Lappfjärd Finland Lö 25/5 kl 18.30

Arrangörer

Norrbottens spelmannsförbund
Västerbottens spelmannsförbund
Pohjois-Pohjanmaan kansanmusiikki-
yhdistys ry
Troms/Finmark folkemusikk Nord
Lapin kansanmusiikki yhdistys ry
Luleå Hembygds gille
Bildå
Region Norrbotten
Nordkalotträdet
Sverige-Finland fonden
Haparanda Kommun
Kukkolaforseen Turist&Konferens
BD-Kultur
Norrbottensmusiken
ICH-North
Novia Yrkehögskolan

Norrbotten Västerbotten Pohjois- Lappi
Pohjanmaa

Troms/Finmark

Haparanda

Bildå

NORDKALOTTRÄDET
POHJOISKALOTIN NEUVOSTO

ARCTICPULSE.EU

Spel-Viktor 150 år

Äntligen blev det så dags för jubileumskonserter till minne av storspelmannen Spel-Viktor (1872-1946) Spel-Viktor var ju som bekant född i Brännby, Burträsk och var verksam i de trakterna fram till dess att han flyttade upp till Norrbotten där han slutade sina dagar.

Burträsk kyrka var välfylld, ca 500 besökare fick sannerligen njuta av vacker musik, helt i Spel-Viktors anda och tradition.

Thomas Andersson var kvällens ciceron och guidade oss tryggt och säkert genom konserten och bidrog själv med fin musik trots en skadad axel.

Övriga medverkande – Maria Jonsson och Ian Carr samt JP Nyströms förstärkta med Anders Hällström bjöd på fantastisk musik och mustiga berättelser. Det blev verkligen fin hyllning till Spel-Viktor och framtiden får väl utvisa hur traditionen har burits vidare på kommande hyllningskonserter men då man ser det stora deltagandet på Burträskkursen så känns framtiden sannerligen tryggad. *foton:Stellan Backman*

Thomas Andersson

Maria Jonsson och Ian Carr

JP Nyströms

En fin vals av N.A. Öberg som finns med i spelmansförbundets senaste nothäfte
”Låtar efter Mårtis-Johan och N.A. Öberg

Backstusittar valsen

spelad av Emil Hansson

komp. av N.A. Öberg

The musical score is written for a single melodic line in treble clef, 3/4 time, and B-flat major. It consists of five staves of music. The first staff begins with a repeat sign and a key signature change to B-flat major. The melody is characterized by eighth and sixteenth notes, with some triplet markings. The second staff continues the melodic line. The third staff features a triplet of eighth notes and a repeat sign. The fourth and fifth staves conclude the piece with a final cadence.

Folkdansringen Övre Norrland inbjuder till Trettonhelgskurser

6–7 januari 2023
Framnäs Folkhögskola

Äntligen är det dags för trettonhelgskurser igen!

Musikerna förkovrar sig i låtar från Norra Österbotten med folkmusikbandet Rällä från Uleåborg. Dansarna utforskar österbottnisk purpuri och slätvals med Annette Westerholm, Lasse Westerholm och Ingolf Backman. Mjukslöjdarna ger sig hän åt sidenbandsbroderi med Karin Lindqvist Enerud. Hårdslöjdarna går på upptäcktsfärd bland björkfiber och ägnar sig åt karvsnitt med Molly Sjöstam. Barnen leker och är kreativa i barnstugan med Kaisa Olsson och Celina Falk.

På lördagskvällen blir det konsert med Rällä och därefter samkväm. Förlaget och dräktåtervinningen kommer finnas på plats.

Vuxna 26 år och över: 1500 kr
Ungdomar 13-25 år: 1000 kr
Medföljande barn 6-12 år: 325 kr
Barn till och med 5 år: gratis

Om du inte är medlem i Svenska Folkdansringen tillkommer 300 kr

Sista anmälningsdag: 30 november 2023.

Anmälan görs i webbformuläret: <https://tinyurl.com/trettonhelg24>
(klicka på länken).

Logi ingår inte i kursavgiften, du bokar själv logi (enkelrum, dubbelrum eller masslogi med tältsäng) på Framnäs Folkhögskola via info@framnas.nu eller 0911- 231100.
Kurstid från kl 10.00 på lördag till ca kl 16.00 på söndag.

För avanmälan innan sista anmälningsdag utgår ingen kostnad. För avanmälan efter 12 december 2023 utgår en kostnad på 600 kr. Avanmälan sker till norrland@folkdansringen.se
Frågor? Hör av dig till norrland@folkdansringen.se

Fullständig information hittar ni på facebook – sök på svenska folkdansringen och bland evenemang.